

ARCOK ÖRÖKIDŐBEN¹

Az öröm és a gyász ünnepe. Az 1956-os forradalom hatvanadik évfordulója. Ezt is megértük: a szabadságharcban résztvevők közül sokan élnek, és eljöttek. Ezüst hajjal, bottal botladozva, unokáik karjába kapaszkodva. A hűségeselek.

Akik ott voltak az orosz tankok ágyúcsöve előtt, harcoltak, megsebesültek, sötét börtönökben raboskodtak. Hosszú esztendő után szabadultak, hogy örök megaláztatás legyen további életük. Nem tagadták meg a forradalom egyetlen percét sem. Büszkéek október 23-ra: először önmagunk voltunk, ölelkező ország, újjászületett nemzet! Ránk mutatott Isten ujja: Mutasd meg kicsi nép bátorságod, fiatal erőd. És Dávid fölkel a gyűlöletes Góliát ellen, és veszítve győzött.

Az 1956-os forradalom, mint orkán támadt föl. Sodorta és röpítette az embereket. Fölragyogtak a fáradt arcok. „Az idő gyógyító lázában él a magyar – írta Tamási Áron. – Történelmünk ezer évén átragyog az emberi Génuszus üzenete, mely nemzeti hőseink példáit emeli elének, és költőink fénylő szavait idézi. Nincs módunk kitérni a hűség elől.”

1956 bevilágította az eltelt évszázadokat, és látuk egyszeriben, mi történt velünk: 1848-ban, az első világháború poklában, 1919-ben, Trianon nemzet-szétdarabolásában, 1945 hazugságában...

Elcsukló hangon emlékezett nagy írónk, Németh László. Szólnia kell, hű írónkként lejegyezni a gyors napokat: „Írógépem mellől arra a fiatal lányra gondolok, akinek a Kálvin téri ház tetején valamennyi férfitársát kilőttek, de ő tovább járatta a fegyvert, amíg csak feje is oldalt nem konyult. Az én szívemben ez a lány most a múzsa. Ő int a háztetőről: rajta, öreg, ha én odadobtam szép ifjú életem, miért kell a magadéhoz görcsösen ragaszkodnod?”

A világtörténelem bővelkedik harcokban, felkelésekben. Tisztasága és igazsága révén az 1956-os forradalom egyedülálló. Senki nem tudta, hogy a kis Magyarország a világ legnagyobb hatalmát állítja meg. Ütközetre készíti, nem erővel, nem gyilkolással, a lélek vezette szeretet segítségével.

1956. október 23. és november 4. közötti időben Magyarországon, úgy érezték magukat az emberek, mint akiket halottaiból támasztott föl a forradalom. A szabadság rég betiltott szavait tanulták a vonulók, a magyar himnuszt énekeltek a fiatalok. Sírtak az édesanyák halott fiuk fehér virágtakarós sírjánál. Lázban égett mindenki: tervezett és teremtett. Ezt a reményt tiporta el az oroszok fegyveres háborúja! Az örömeiket sötét börtönök, Szibériába tartó vagonok, sortüzek, kínzókamrák, akasztófa-erdők némították el. Megkérdézhettük: a magyar forradalom 12 napjának mi a tanulsága? Az 1956-os forradalom volt a szovjet birodalom bukásának első láncszeme. Az embermilliókat elpusztító kommunizmus halálának a kezdete. Veszítve győző harc és küzdelem. Nemcsak ott és akkor, hanem itt és most is fontos, egyetemes érték. Bibó István pontosan írta 1957-es májusi letartóztatása előtt: „A magyar nép feladata, hogy minden rágalommal, feledéssel, elszürküléssel szemben tisztán őrizze meg forradalmunkat.”

Az elmúlt negyed század alatt sok riportot készítettem 1956-ról. Harcosok, írók, költők, művészek, történészek, levéltárosok vallottak október lázas napjairól. Fájdalmasak és tanulságosak voltak ezek a beszélgetések. Fáradtan meséltek a régmúltról, és arcuk egyszeriben kitavaszkodott. Varázsütesre megfiatalodtak, és ott voltam velük én is: kezemet fogták, úgy szaladtunk a halál-talpú tankok között, golyózáporban sebesülteket cipeltünk, ültem a siralomházban kivégzésre várva...

Az író ír, az olvasó olvas. Legszebb az, ha továbbgondolják, külön-külön üzennek egymásnak a csend szavaival. A beszélgetés egyszerűnek tűnik, de akkor jó, ha az őszinteség is jelen van, nyílt szívvel tereli a történetet. Egy óra, és leperreg egy élet. Föltámad az 1956-os forradalom.

1. Az *Arcok örökidőben* című könyv bevezetője

**EMLÉKEZŐK,
BESZÉLGETŐTÁRSAK**

Nincs vége, még lelőhetnek – Két nap Rácz Sándorral, az 1956-os Nagy-budapesti Központi Munkás-tanács elnökével

Életre ítelve – Wittner Mária az '56-os forradalomról...

Látogatóban Pongrácz Gergely-nél a kiskunmajsai Ötvenhatos Múzeumban

Remények és csalódások – Karátson Gábor új könyve az 1956-os forradalomról

Arcok örök időben – Csete Örs 1956-os fotóalbumáról

Dr. Lakos János címzetes főigazgató-nál a levéltárban

Végigkísért a forradalom – Tamáska Péter történész

Saját hangon és magyarul – Balassa Sándor zeneszerző

Istenhez kötődő csoda – Szabados György zeneszerző

Gyászóda az 1956-os forradalomról – Szokolay Sándor zeneszerző

Fénysugár az égből – Benedikty Tamás íróval

A halál lépcsőfokai – Fónay Jenő vallomása 1956-ról

A történelmen állni – Regéczy-Nagy László

Siralomházi éjszakák – Obersovszky Gyula forradalmi újságjai

Fenyvesi Félix Lajos

ARCOK ÖRÖKIDŐBEN

Huszonkilenc beszélgetés 1956-ról

A NAPKÚT KIADÓ GONDOZÁSÁBAN
MEGJELENT KÖTET
HUSZONKILENC VALLOMÁS
AZ 1956-OS FORRADALOMRÓL.